EIROPAS PARLAMENTS

ES IEKŠPOLITIKAS ĢENERĀLDIREKTORĀTS

POLITIKAS DEPARTAMENTS B:
STRUKTURĀLĀ UN KOHĒZIJAS POLITIKA

KULTŪRA UN IZGLĪTĪBA

PROGRAMMAS „RADOŠĀ EIROPA” (2014.–2020. GADAM) DAĻA „MEDIA”

KOPSAVILKUMS

Kopsavilkums

Šajā piezīmē sniegts kritisks novērtējums par programmas „Radošā Eiropā” daļu „MEDIA” un starpnozaru daļas noteikumiem saistībā ar audiovizuālo nozari. Tajā raksturoti noteikumi, kas paredzēti regulas priekšlikumā par programmu „Radošā Eiropa”, tie salīdzināti ar iepriekšējo „MEDIA” programmu pasākumiem un izvērtētas plānotās darbības attiecībā uz Eiropas audiovizuālās nozares galvenajām problēmām. Piezīmē formulēti politikas ieteikumi priekšlikuma teksta uzlabošanai un efektīva atbalsta nodrošināšanai.

IP/B/CULT/FWC/2010 - 001/LOT3/C2/SC1 **Augusts, 2012**

PE 474.571 **LV**

Šo dokumentu pieprasīja Eiropas Parlamenta Kultūras un izglītības komitejas.

AUTORI

KEA EUROPEAN AFFAIRS

ATBILDĪGĀ ADMINISTRATORE

Ana Maria NOGUEIRA
Politikas departaments B: strukturālā un kohēzijas politika
Eiropas Parlaments
B-1047 Brisele
E-pasts: poldep-cohesion@europarl.europa.eu

REDAKTORA PALĪDZE

Lyna PÄRT

VALODU VERSIJAS

Oriģinālvaloda: EN
Tulkojumi: DE, FR

PAR IZDEVĒJU

Lai sazinātos ar Politikas departamentu vai abonētu ikmēneša informatīvo biļetenu, lūdzu, rakstiet: poldep-cohesion@europarl.europa.eu

Manuskripts pabeigts 2012. gada augustā.
Brisele, © Eiropas Savienība, 2012.

Šis dokuments ir pieejams internetā:
http://www.europarl.europa.eu/studies

ATRUNA

Par šajā dokumentā paustajiem viedokļiem ir atbildīgi tikai un vienīgi to autori, un tie ne vienmēr atspoguļo Eiropas Parlamenta oficiālo nostāju.

Pārpublicēšana un tulkošana nekomerciāliem nolūkiem ir atļautaIr atļauta reproducēšana un tulkošana nekomerciāliem nolūkiem, ja tiek norādīts avots un ja par to iepriekš informē publicētāju izdevēju un tam nosūta vienu eksemplāru.

SAĪSINĀJUMU SARAKSTS

KRN	kultūras un radošās nozares
EAO	Eiropas Audiovizuālā observatorija
EK	Eiropas Komisija
ES	Eiropas Savienība
MVU	mazie un vidējie uzņēmumi
VOD	pieprasījuma video

KOPSAVILKUMS

Šī informatīvā piezīme sniedz Eiropas Parlamenta Kultūras un izglītības komitejai kritisku novērtējumu par programmas „Radošā Eiropa” daļu „MEDIA” un starpnozaru daļas noteikumiem saistībā ar audiovizuālo nozari.

Eiropas audiovizuālās nozares, tostarp filmu, televīzijas, videospēļu un multivides nozares, gada apgrozījums ir aptuveni EUR 107,4 miljardi, un tajā nodarbināti 1,2 miljoni cilvēku (*MEDIA Desk* Slovēnijā). Tiek lēsts, ka līdz 2013. gadam kino izklaides tirgus[1] pieaugs par 3,4 % gadā Rietumeiropā un 6,9 % — Austrumeiropā (*PwC*, 2009, 317. lpp.). Šo nozari lielākoties veido MVU un mikrouzņēmumi, taču tajā darbojas arī vairāki lieli, galvenokārt ASV piederoši, vertikāli integrēti uzņēmumi (*KEA*, 2005, 227. lpp.). Spēcīga audiovizuālā nozare var pozitīvi ietekmēt Eiropas projektu, stiprinot kultūras identitātes, sekmējot kultūru daudzveidības izpausmes, kā arī veicinot ekonomikas attīstību, sociālo integrāciju un inovāciju.

Eiropas Komisijas (EK) priekšlikums programmai „Radošā Eiropa” ir izstrādāts, lai palīdzētu audiovizuālajai nozarei (un galvenokārt KRN) pārvarēt četras lielas problēmas:

- tirgus sadrumstalotību: Eiropā audiovizuālo darbu ražošana un izplatīšana ir cieši saistīta ar kultūras un valodu robežām; tas sekmē lielu kultūras daudzveidību, taču ierobežo darbu transnacionālo apriti;
- grūtības, ar kurām saskaras kultūras un radošās nozares (KRN), lai piekļūtu finansējumam: audiovizuālās nozares uzņēmumiem ir grūti saņemt aizdevumus, jo tie nespēj sniegt garantijas (neprognozējams pieprasījums, aktīvu netaustāmā būtība, radošuma, oriģinalitātes, talanta novērtēšanas grūtības u. c.) un finanšu iestādēm bieži nav specializētu zināšanu, lai novērtētu audiovizuālos projektus;
- globalizācijas ietekmi un digitalizāciju: digitālās tehnoloģijas un globalizācija izdara spiedienu uz tradicionālajiem izplatīšanas mehānismiem un uzņēmējdarbības modeļiem, radot nepieciešamību pēc būtiskiem ieguldījumiem, lai pielāgotos tehnoloģijas attīstībai un saglabātu konkurētspēju;
- salīdzināmu datu nepietiekamību: audiovizuālajā nozarē ir sarežģīti piekļūt privātām investīcijām un veidot uz pierādījumiem balstītu politiku, jo trūkst izsmeļošu datu par Eiropas audiovizuālo tirgu, tā dalībniekiem un auditoriju, kā arī Eiropas audiovizuālo darbu apriti.

Programmas „Radošā Eiropa” mērķi ir veicināt Eiropas kultūru un valodu daudzveidības aizsardzību un sekmēšanu un nostiprināt kultūras un radošo nozaru konkurētspēju, lai veicinātu gudru, ilgtspējīgu un iekļaujošu izaugsmi. Programmai ir trīs daļas: „Kultūra” daļa, „MEDIA” daļa (kas aizstāj pašreizējās programmas „MEDIA” un „MEDIA Mundus”) un starpnozaru daļa, kura ietver abu iepriekš minēto daļu transversālos aspektus.

Eiropas Komisija ir ierosinājusi palielināt budžetu par 37 % salīdzinājumā ar iepriekšējām programmām („Kultūra”, „MEDIA”, „MEDIA Mundus”), lai kopējais budžets septiņu gadu laika posmam sasniegtu EUR 1,8 miljardus, no kuriem EUR 990 miljoni paredzēti „MEDIA” daļai (palielinājums 28,6 % apmērā).

[1] Tostarp filmu izplatīšana, video noma un mazumtirdzniecība gan bezsaistē, gan tiešsaistē.

Daļa „MEDIA”

Lai nostiprinātu nozares spējas un sekmētu Eiropas audiovizuālo darbu transnacionālu apriti, „MEDIA” daļā ir noteiktas šādas prioritātes:

- sekmēt audiovizuālās nozares profesionāļu apmācību un tīklu izveidi, īpašu uzsvaru liekot uz pielāgošanos digitalizācijai;
- veidot audiovizuālās jomas operatoru spēju ražot vairāk tādu audiovizuālo darbu, kas ir apritē Eiropas un transnacionālajos tirgos;
- veicināt Eiropas un starptautiskos kopražojumus;
- attīstīt apmaiņu starp uzņēmumiem, veicinot audiovizuālās jomas operatoru piekļuvi tirgiem un uzņēmējdarbības rīkiem, un atbalstīt viņu projektu atpazīstamību Eiropas un starptautiskos tirgos;
- filmu izplatīšana, tostarp audiovizuālo projektu transnacionāls mārketings, zīmolrade, izplatīšana un izstāde;
- transnacionāls mārketings un izplatīšana tiešsaistes platformās;
- auditorijas piesaiste un intereses veicināšana par audiovizuālajiem darbiem, tostarp izmantojot reklāmu, pasākumus, filmas, izpratnes veidošanu un festivālus;
- jaunu izplatīšanas modeļu elastība, lai veicinātu jaunu uzņēmējdarbības modeļu radīšanu.

Starpnozaru daļa

Starpnozaru daļa ievieš finanšu rīku kultūras un radošajām nozarēm un transnacionālās sadarbības pasākumus politikas jomā.

Minētais finanšu rīks ir parāda instruments, kura plānotais budžets ir EUR 200 miljoni, un tas paredzēts KRN maziem un vidējiem uzņēmumiem. Šis rīks izveidots, lai finanšu iestādēm daļēji segtu kredītrisku, un sagaidāms, ka tas KRN piesaistīs aptuveni 1 miljardu eiro (EK 2012, 13. lpp.). Tas ietver arī spēju veidošanas darbības, lai nodrošinātu finanšu starpniekiem papildu kompetenci un spēju novērtēt riskus, kas saistīti ar KRN operatoriem. Šis finanšu rīks arī nodrošinās KRN operatoru spējas veidošanas programmas, lai tiem palīdzētu attīstīt atbilstīgas prasmes līdzekļu piesaistīšanā un uzņēmējdarbībā.

Transnacionālās sadarbības atbalsta pasākumi politikas jomā paredz šādas darbības:

- pieredzes transnacionālo apmaiņu saistībā ar jauniem uzņēmējdarbības modeļiem un tīklu veidošanu;
- tirgus datu apkopošanu un analīzi un atbalsta sniegšanu Eiropas Audiovizuālajai observatorijai, lai veicinātu datu apkopošanu un kultūras un radošo nozaru analīzi;
- jaunu un starpnozaru uzņēmējdarbības pieeju izmēģināšanu finansējumam, sadalei un monetizācijai;
- konferences, seminārus un politisko dialogu, arī kultūras prasmju un plašsaziņas līdzekļu lietotprasmes jomā;
- atbalstu jaunizveidotajam „Radošās Eiropas” biroju (*Desks*) tīklam (kas apvieno pašreizējos *MEDIA Desks* un kultūras kontaktpunktus).

Salīdzinājums ar iepriekšējām programmām

Galvenās pārmaiņas salīdzinājumā ar iepriekšējām programmām „MEDIA 2007” un „MEDIA Mundus” kopumā ir šādas:

Tabula: programma „Radošā Eiropa” un galvenās pārmaiņas salīdzinājumā ar iepriekšējām programmām

Galvenās pārmaiņas salīdzinājumā ar iepriekšējām programmām	„Radošā Eiropa” („Media” un starpnozaru daļa)
Apvienota pamatprogramma	– apvieno vienā programmā iepriekšējās programmas „Kultūra” un „MEDIA” – mazāk nozariska pieeja, programma „kultūras un radošajām nozarēm” – „Radošās Eiropas” biroju (*Desks*) izveide – vispārējo mērķu atbilstība iepriekšējām „MEDIA” programmām – audiovizuālajā nozarē skaidri iekļauta videospēļu nozare
„MEDIA” budžeta palielināšana	EUR 990 miljoni (28,6 % palielinājums)
Starpnozaru daļa:	
Jauns finanšu rīks	EUR 200 miljonu garantiju fonds Spēju veidošanas programmas
Jauni atbalsta pasākumi	– atbalsts EAO (palīdzības maksa) – EAO, lai apkopotu datus par KRN – īpašs atbalsts konferencēm, semināriem un politiskajam dialogam
Daļa „MEDIA”:	
No iepriekšējām programmām pārņemtās prioritātes	– prasmju apgūšana un uzlabošana – atbalsts attīstības sektoram – darbu izplatīšana *VOD* platformās un pastiprināta uzmanība tām – veicināšana (pasākumi un tirgi) – starptautiska darbu izplatīšana un popularizēšana
Jaunas prioritātes	– auditorijas piesaiste – jaunu uzņēmējdarbības modeļu veicināšana, izmantojot: – elastīgus izplatīšanas modeļus; – atbalstu inovatīvām darbībām.
Pašreizējā priekšlikumā neiekļautas iepriekšējo programmu prioritātes	– audiovizuālā mantojuma izplatīšana

Avots: *KEA European Affairs*

Nozares pārstāvju viedokļi par jauno programmu audiovizuālajai nozarei

Lielākā daļa nozares dalībnieku kopumā pozitīvi vērtē jauno daļu „MEDIA", taču viņi uzsver arī dažus aspektus, ko varētu iekļaut vai mainīt, piemēram, atbalstu uzņēmējdarbības modeļu un jaunu platformu izplatīšanas izmēģinājumiem, atbalstu kino digitalizācijai un audiovizuālajam mantojumam, kā arī un citu formātu, piemēram, starpmediju (*cross-media*) vai īsfilmu, iekļaušanu. Bažas, kas paustas par jauno finanšu rīku, ir saistītas ar neskaidrībām par atbilstīgajiem finanšu starpniekiem (tikai bankas vai arī specializēti starpnieki audiovizuālajā nozarē) un piemērojamo maksu un procentu likmēm. Daži dalībnieki prasa īstenot mērķtiecīgākus auditorijas piesaistes pasākumus, kas pievērsti bērniem un gados vecākiem cilvēkiem.

Nozares vajadzībām atbilstoša vērienīga programma

Programmas „Radošā Eiropa" daļa „MEDIA" uzskatāma par atbilstīgu nozares vajadzību risināšanai, jo tajā noteikta lielākā daļa nozares attiecīgo problēmu, paredzēts „MEDIA" budžeta palielinājums 28,6 % apmērā un atbalsta turpināšana iepriekšējo programmu pasākumiem, kas atzīti par efektīviem.

Turklāt, ieviešot jaunu finanšu instrumentu un spēju veidošanas pasākumus, „MEDIA" daļa nepārprotami nodrošina nozarei labāku finansējuma pieejamību. Tomēr nelielo dalībvalstu maziem un vidējiem uzņēmumiem, kuriem ir īpašas grūtības saņemt finansējumu, ir vajadzīga zināma aizsardzība, lai tiem nodrošinātu vienlīdzīgas iespējas piekļūt garantiju fondam. Svarīgi ir arī šo sistēmu plaši popularizēt visā Eiropas Savienībā.

Daļa „MEDIA" ir ļoti atzinīgi vērtējama, jo tajā pastiprināta uzmanība ir pievērsta digitālajām tehnoloģijām. Taču tajā nav skaidri minēts atbalsts jauniem stāstu formātiem un projektiem, lai sekmētu tiešsaistes tiesību licencēšanas iniciatīvas. Šajā ziņā „MEDIA" joprojām ir vairāk pievērsta filmām un tradicionāliem filmu izplatīšanas veidiem, un nav pietiekami skaidra tās vispārējā darbības joma.

Turklāt, lai arī programmā prioritāte tiek piešķirta auditorijas piesaistei, tajā nav atzīta nepieciešamība pievērsties īpašām auditorijas grupām (piem., bērniem vai gados vecākiem cilvēkiem), nedz arī minēta nepieciešamība stiprināt plašsaziņas līdzekļu lietotprasmi. Programmā arī nav paredzēts atbalsts audiovizuālā mantojuma jomā.

Politikas ieteikumi

Eiropas Parlamentam var sniegt vairākus ieteikumus regulas teksta uzlabošanai, lai nodrošinātu, ka audiovizuālā nozare saņem visefektīvāko atbalstu.

Politikas mērķis: nodrošināt kultūras un radošo nozaru atbalsta shēmu labāku koordināciju

Tā kā pastāv vairākas citas Eiropas programmas, no kurām nozare var gūt ievērojamu labumu, būtu jānodrošina, ka tās ir papildinošas. To varētu panākt:

- konsultējot pārvaldības struktūras un programmas „Radošā Eiropa" atbalsta saņēmējus par saistītām iniciatīvām, lai mudinātu audiovizuālās nozares uzņēmumus izmantot citu Eiropas programmu sniegtās priekšrocības;
- radot audiovizuālajai nozarei pievērstus mērķtiecīgus komunikācijas pasākumus par atbilstošajām programmām.

Politikas mērķis: nodrošināt, ka programmā „Radošā Eiropa” visefektīvāk tiktu izmantotas jaunās tehnoloģijas, lai izplatītu un darītu pieejamus Eiropas audiovizuālos darbus

Programmas atbalsts audiovizuālajai nozarei būtu skaidrāk jākoncentrē uz:

- digitālo tehnoloģiju izmantošanu, lai attīstītu jaunus satura formātus;
- digitālo tehnoloģiju izmantošanu, lai izplatītu un demonstrētu visa veida audiovizuālo saturu jaunās digitālās platformās (viedtālruņos, planšetdatoros, spēļdatoros, personālajos datoros u. c.);
- atbalsta sniegšanu inovatīviem mehānismiem, kas veicina tiesību iegūšanu un tiesību pārvaldību darbu izplatīšanai tiešsaistē, piemēram, kolektīvām pieejām vai tiesību apkopotājiem un datubāzēm.

Politikas mērķis: nodrošināt labāku finansējuma pieejamību audiovizuālās nozares MVU visā ES

Lai audiovizuālā nozare varētu gūt maksimālu labumu no ierosinātā finanšu rīka, ieteicams:

- nodrošināt šī rīka pieejamību īpašām audiovizuālo mediju jomas ieguldījumu iestādēm;
- garantēt rīka pieejamību visās Eiropas Savienības dalībvalstīs un jo īpaši MVU nelielajās dalībvalstīs, izmantojot kontaktu dibināšanas un investoru un nelielo valstu uzņēmumu tīklu veidošanas mehānismus;
- nodrošināt, ka vairāki finanšu starpnieki katrā valstī, tostarp nozares speciālisti, gūst labumu no šī rīka.

Politikas mērķis: palielināt pieprasījumu, izmantojot auditorijas piesaistes pasākumus un labāku zīmolradi

Mērķtiecīgākas prioritātes un darbības, lai risinātu nozares vajadzības pēc palielināta pieprasījuma, būtu jāattīsta:

- izmantojot attīstības iniciatīvas, kas pievērstas bērniem un jauniešiem;
- nodrošinot atbalstu plašsaziņas līdzekļu lietotprasmei, izmantojot citus pasākumus, kas nav „konferences, semināri un politiskais dialogs”;
- pievēršot uzmanību gados vecāku cilvēku auditorijām, arī saistībā ar plašsaziņas līdzekļu lietotprasmi;
- nodrošinot atbalstu Eiropas filmu subtitrēšanai;
- nodrošinot Eiropas audiovizuālo produktu zīmolradi, piem., saglabājot „MEDIA” logo.

Politikas mērķis: aizsargāt un veicināt Eiropas audiovizuālo mantojumu

Programmā „Radošā Eiropa” būtu jāsniedz atbalsts:

- audiovizuālajiem arhīviem audiovizuālā mantojuma digitalizēšanai;
- audiovizuālā mantojuma izplatīšanai un apritei, izmantojot visus digitālo platformu veidus.